

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи Ғафурзода Гулзода Маҳкам дар мавзуи «Хусусиятҳои адабӣ-бадеии адабиёти бачагонаи Алӣ Бобочон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ). – Душанбе, 2026. – 186 с.

Истиқлоли миллии Тоҷикистон, ки имсол аз ҳузури он 35 сол сипарӣ мешавад, дар канори дигар самтҳои фаъолияти давлативу ҷамъиятӣ ба унвони давраи ҷадиди ташаккули адабиёти бадеӣ шинохта шудааст. Зухури майлонҳои тоза дар тамоми самтҳои адабиёти тоҷик, аз ҷумла адабиёт барои кӯдакон ва наврасон аз ин пешрафту ташаккули адабиёти бадеӣ паём мерасонанд. Дар канори ин, муҳимтарин равандҳои адабӣ, агарчи дар замони Шуравӣ як бахши муҳим ва қобили таваҷҷуҳи адабиёти бадеии тоҷикиро ба вучуд оварда буданд, дар марҳилаи нави таърихӣ низ бо касби мавзӯ, дарунмоя ва шеваҳои ҷадид низ ба пешрафтҳои шоёне рӯ ба рӯ шуданд. Дар амри ҳосили ин дастовардҳои назаррас дар адабиёт барои кӯдакону наврасон саҳми адибони ҷудогона қобили таъкиду таҳсин аст. Алӣ Бобочон аз ҷумлаи яке аз чунин адибоне ба шумор меравад, ки ҳам дар замони Шуравӣ ва ҳам дар даврони Истиқлоли миллӣ ҷиҳати рушди адабиёти бачагонаи тоҷик саҳми барҷастае аз худ гузоштааст.

Дар заминаи таҳқиқоти мавҷуда маълум мешавад, ки то кунун аз Алӣ Бобочон бештар аз 30 китоби фарогири маҳсули эҷоди гуногунжанр, гуногунмавзӯ, мақолаву очерк ба ҷоп расидааст, ки қисмати бештари онҳоро ашъори барои бачагон ва наврасон эҷоднамудани адиб ба вучуд овардаанд. Дар канори ин, ба таҳияи ҷандин баёзу тазкираҳои адабӣ, бавижа намунаҳои адабиёти тоҷик барои кӯдакону наврасон ба вучуд овардаанд. Бо он ки Алӣ Бобочон як тан адиби муваффақ дар адабиёти тоҷик барои кӯдакону наврасон аст, вале ба эҷодиёти ӯ нақди адабии тоҷик то кунун баҳои ҳаққонӣ ва лозимаро манзур накардааст. Агарчи дар бораи паҳлуҳои мухталифи эҷодиёти суҳанвар аз ҷониби адабиётшиносон Абдуқодир Маниёзов, Саидрахмон Саидов, Неъматҷон Файзуллоев ва дигарон мақолоте мухталиф ба қалам омадааст, вале маҷмуан, тамоми самтҳои эҷодии суҳанвар, баҳусус вижагиҳои мавзӯиву ҳунарии ашъори бачагонаи ӯ дар доираи як асари ҷомеъ ва таҳқиқоти комил баррасӣ нашудааст.

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсияи Ғафурзода Гулзода Маҳкам дар мавзуи «Хусусиятҳои адабӣ-бадеии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон» ба баррасии хусусиятҳои муҳимми адабиву бадеии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон бахшида шудааст. Тавре ишорат шуд, агарчи то имрӯз мақолоте ҷудогона дар бораи паҳлуҳои эҷодии шоир, баҳусус махсусиятҳои мухталифи шеъри бачагонаи Алӣ Бобочон таълиф шудаанд, вале таҳқиқоти анҷомдодаи диссертант нахустин бор дар адабиётшиносии муосири тоҷик бо ин вусъати комил ва густардагӣ баррасии зиндагинома, мероси адабӣ

ва вижагиҳои хунарии шеъри бачагонаи ин суҳанвари маъруфро фаро мегирад. Бахусус, пажӯҳиши ҷанбаҳои поэтикӣ ашъори бачагонаи шоир бо таъя бар фарогирии баррасии мавзӯ ва мундариҷа, вижагиҳои жанрӣ, устухонбандӣ, авзони ашъори бачагона, мақоми қофия ва радиф дар шеъри бачагона, шеваҳои шоиронаи истифодаи саноеи бадеӣ, забон ва сабки ашъор барои кӯдакон ва наврасон дар ин таҳқиқот нуфузи бештар касб кардааст. Аз ин рӯ, диссертатсия мутобик бар риояи талаботи иншоӣ рисолаҳои илмӣ барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои филологӣ таҳия шуда, ба шиносномаи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) мутобикат мекунад.

Мубрами мавзӯи таҳқиқ дар он мушаххас мешавад, ки бо таълифи диссертатсияи тақризшаванда бори нахуст дар адабиётшиносии муосири тоҷик ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон ҳам аз нигоҳи ҷанбаҳои мавзӯӣ, мундариҷаву ғоя ва ҳам аз назари поэтикӣ, сабки иншо, таркиботи жанрии хосси адабиёти барои кӯдакону наврасон, инчунин дигар вижагиҳои муҳими мавзӯиву хунари ва услубӣ мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор қарор гирифтааст. Ҷанбаи дигари таҳқиқ, ки аҳамияти онро афзун мегардонад, баррасии вижагиҳои ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон дар ду давраи эҷодии ӯ – даврони Шуравӣ ва замони Истиқлоли миллӣ ба шумор меравад, ки ба асоси меъёрҳои муқаррарнамундаи замони муҳимтарин вижагиҳои анвои ашъори бачагонаи шоир таҳқиқ шудаанд. Ба феҳристи адабиёти истифодашуда дар диссертатсия ворид гардидани 22 маҷмуаи шеърии Алӣ Бобочон бозгӯи ин амр аст, ки диссертант кӯшидааст, ки доираи васеи мероси бозмонда аз ин шоири маҳбуи бачагонро ба таҳқиқоти ҳеш ворид намояд.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуктаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Бори нахуст дар ин таҳқиқот ба таври мустақил масъалаҳои зиндагинома ва мероси адабии Алӣ Бобочон, таъйини таркиботи жанрии ашъори бачагонаи шоир, мавзӯ ва мундариҷа, авзон ҷойгоҳи қофия ва радиф дар анвои шеър барои кӯдакон ва наврасон, қорбурди саноеи бадеӣ дар ин навъ сурудаҳои суҳанвар мавриди таҳқиқ ва баррасӣ қарор гирифтааст. Навгонии дигари таҳқиқот дар он равшан мегардад, ки эҷодиёти адиб ба ду марҳила – давраи Шуравӣ ва замони истиқлоли миллӣ қисмат шуда, диссертант андешаҳои мустанади илмӣ ҳешро роҷеъ ба арзишу аҳамияти ҳар ду марҳилаи эҷодии шоир баён доштааст.

Асоснокӣ ва эътимоднокии ҳулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Диссертант ҳангоми таълифи диссертатсия аз консепсияҳои илмӣ ва назариёти пураарзиши адабиётшиносони ватанӣ хориҷӣ мувофиқ бар санҷаҳои иншоӣ таълифоти илмӣ ба қор гирифтааст. Дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои тадқиқоти илмӣ ба сурати пешниҳоди мустанаду мудаллал, аниқу дақиқи маълумот, мувофиқати ҳаҷми умумӣ маводди диссертатсия бо қоркарди натиҷаҳои пажӯҳиш, шумора ва ҳаҷми

куллии интишорот ва мунтахаби саҳеҳи методологияи таҳқиқ таҷассум ёфтааст.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Ҳамин тавр, ба сурати кулӣ метавон таъкид дошт, ки диссертатсия аз муқаддима, се боб, 9 фасл, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда таркиб ёфта, ҳаҷми умумии он 186 саҳифаро ба вучуд овардааст.

Дар муқаддимаи диссертатсия муҳимият ва мубрамиёт, дараҷаи омӯхта шудани мавзӯ, мақсад ва вазифаҳо, равишҳои таҳқиқ мушаххас гардида, нуктаҳои меҳварии барои дифоъ пешниҳолшаванд, асосҳои методологии таҳқиқ, навгониҳои илмӣ, аҳаммияти назарӣ ва амалӣ, дараҷаи эътимодноки ва саҳми шахсии муаллиф дар анҷоми чунин таҳқиқоти арзишманд муайян карда шудааст.

Боби аввали диссертатсия «**Зиндагинома ва мероси адабии Алӣ Бобочон**» унвон дошта, меҳварҳои аслии таҳқиқот дар се фасл шарҳу тафсир ёфтаанд. Мутолеаи фасли аввали боби мазкур равшан мекунад, ки ҳарчанд зиндагиномаи ин адиби бачаҳо дар китобҳои таъкираи адибони Тоҷикистон, қомусу донишномаҳо шарҳу баён ёфтааст, вале дар ин таҳқиқот бо фароҳамоварии матолиби куллии манобеи мазкур як зиндагиномаи илмӣ комили адиб бозгӯӣ шудааст. Як шеваи ҷолиби илмӣ дар баёни шарҳи ҳоли шоир дар ин таҳқиқ дар он зухур ёфта, ки диссертант муҳимтарин лазаҳот ва фурсатҳои умри суҳанварро аз ашъори ҳуди вай ҷустуҷӯ намуда, рӯзгори Алӣ Бобочонро бо таъя ба сурудаҳои ҳуди вай шарҳу тақмил кардааст. Бар ин асос, муҳаққиқ дуруст таъкид намудааст, ки «аксарияти шеърҳои аз зиндагии воқеии ҳуди ӯ сарчашма мегиранд. Бинобар ин, дар баррасӣ ва шинохти дурусти осори ӯ тавзеҳи зиндагиномаи вай муҳим ба назар мерасад» [Дисс., с.12]. Пайванди муҳками зиндагонӣ ва шеъри шоир яке аз омилҳои гардидааст, ки диссертант боби нахустини диссертатсияи худро ба таҳқиқи зиндагиномаи ӯ ихтисос диҳад ва ба ин шева рӯзгор, ғайолиятҳои шоирро дар ойнаи ашъори вай таҳқиқ намояд, ки ин бахши диссертатсия дар маърифати вежаҳои мавзӯ ва тасвири зиндагӣ дар шеъри шоир муҳимманд.

Шеваи дигари муҳим дар шинохти зиндагонии адиб муроҷиат ба матолиби ҳамсолону наздикони адиб ба қалам оварда ба шумор меравад, ки диссертант дар ин арса аз навиштаҳои Шоирони халқии Тоҷикистон Абдучаббор Қаҳҳорӣ ва забоншинос Абдуғаффор Ҷураев ва дигарон рӯҷӯ намудааст, ки дар баробари пайвандашон ба адабиёту фарҳанг ба адиб ҳам робитаи ҳешовандӣ дошта, шояди муҳимтарин лаҳзаҳои зиндагӣ ва эҷоди шоир будаанд. Ба ин сабаб, метавон изҳор дошт, ки маҳз дар ин диссертатсия таҳқиқи илмӣ ва шарҳи мустанади зиндагиномаи Алӣ Бобочон ба қалам омадааст, ки дар баробари фарогирии матолиби муҳим дар он тасвири зиндагии адиб дар ойнаи шеъри ӯ низ баррасӣ шудааст. Бад-ин асос ҷанбаи маърифати як мавзӯи меҳварии ашъори шоир ва ҳунари ӯ дар бозтоби зиндагӣ низ ин қисмати диссертатсияро бо меҳварҳои аслии таҳқиқот пайванди муҳкам бахшидааст.

Дар идомаи баррасиҳои хеш диссертант марҳилаҳои эҷодии Алӣ Бобочонро дар ду давра муқаррар намуда, онҳоро замони Шуравӣ ва даврони Истиқлоли миллӣ унвон додааст. Ҳарчанд натиҷаҳои таҳқиқ муқаррар намудааст, ки адиб ба эҷоди шеър ҳанӯз аз айёми донишҷӯӣ шуруъ кардааст, вале бо таҳқиқи дақиқ оғози марҳилаи аввали эҷодии ӯро соли 1963 муайян сохтааст. Ин муқарраротро зимнан ба он марбут донистааст, ки нахустин маҷмуаи ашъори суҳанвар зери унвони «Бачаҳои хуб» маҳз дар ҳамин сол рӯйи чоп омадааст. Бо таъкид ба наشري нахустин маҷмуаи ашъори Алӣ Бобочон муҳаққиқ дуруст муқаррар сохтааст, ки шоир ба майдони адабиёти муосири тоҷик ҳамчун намоёндаи адабиёти бачагон ворид шудааст.

Дар чараёни баррасии ду марҳилаи эҷодии адиби бачагон Алӣ Бобочон ба диссертант муяссар гардидааст, ки муҳимтарин хасоиси ашъори ҳар ду давраро муқаррар ва вижагиҳои мавзӯиву ҳунарии онро тасниф ва баррасӣ намояд. Бо он ки Алӣ Бобочон дар замони Шуравӣ низ дар ашъори хеш доираи васеи мавзӯоти муҳиме, чун меҳри падару модар, Ватан, кабутар ҳамчун рамзи сулҳу амонӣ ва амсоли инро таҷассум намудааст, вале аз таъсири идеологияи замон берун намондани сурудаҳои шоирро муҳаққиқ бо зикри намунаҳо таъкид доштааст. Ҳамин тавр, дар замони Истиқлоли миллӣ низ сурудаҳои Алӣ Бобочон вижагиҳои хоси мавзӯиву ҳунариро соҳиб гардид, ки дар ин миён бозтоби муқаддасот ва рамзҳои давлатӣ, тасвири манозирҳои деҳот, Наврӯз, чашнҳои дигари миллӣ, Тоҷикистон, Душанбе, ваҳдату иттиҳод ва амсоли ин муҳимтарин мавзӯоти ашъори бачагонро ба вучуд овардаанд. Афзун бар ин, ҷанбаҳои ҳаҷвӣ низ дар шеъри ин давраи адабиёти бачагон нуфуз дарёфтааст, ки муҳаққиқ бо зикри намунаҳои дақиқ онро шарҳу баён додааст.

Боби дувуми диссертатсия «**Мавзӯ, жанр ва устухонбандии ашъори Алӣ Бобочон**» унвон дошта, аз се фасл таркиб ёфтааст. Дар ин қисмати диссертатсия муҳаққиқ барои таъйини мавзӯоти ашъори бачагонаи шоир бар пояи муқаррароти илми равоншиносии синнусолӣ зарурати хусусиятҳои синнусолии кӯдакону наврасонро таъкид намуда, бар ин асос онҳоро ба ҷаҳор бахш тасниф кардааст. Дар умум, ин тақсимбандии синнусолӣ кӯдакони томақтабӣ ва хонандагони мактабро фаро мегирад. Ин шеваи тасниф имконият фароҳам овардааст, ки мутобиқати мавзӯи ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон бо ин синну соли хонандагон таъйид ва масъалаҳои аслии сурудаҳои мазкур баррасӣ шаванд. Таҳқиқи муфассалии ин ҷанбаи муҳимми ашъори шоир диссертантро ба хулосаи дурусти мантиқӣ расонидааст, ки «Яке аз қомебиҳои шоир дар он аст, ки ӯ тавонистааст, барои хонандагони ҳамаи синну сол шеър эҷод кунад». [Дисс., с.66] Бар асоси таҳқиқи анҷомёфта доираи мавзӯии шеърҳои барои кӯдакони синни томақтабӣ эҷодшуда бештар фазои зиндагонии онҳоро фаро гирифта, бо лаҳни наздик ба гуфторашон эҷод шудаанд. Назариёти

илмий хеш дар робита ба ин масъаларо тавассути шарҳи шеъри «Мусича» шарҳу баён кардааст.

Дар чараёни таҳқиқи масъалаҳои таркиботи жанрии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон муҳаққиқ аз равиши омӯрӣ хуб ба кор гирифта, тавонистааст, ки бештари маҷмуаҳои шеърии суханварро аз ин нигоҳ дақиқу аниқ баррасӣ намояд. Масалан, аз зимни нақду баррасии маҷмуаи «Парвози орзу» муқаррар намудааст, ки аз дар он 20 шеър дар шакли ҷаҳорпора, 8 шеър ба сурати маснавӣ, 1 таронаву 1 қитъа ва 4 чистон ба қалам омадаанд. Ба сурати кулӣ, ба таъкиди муҳаққиқ таркиботи жанрии ашъори бачагонаи тоҷикро ба сурати ҷаҳорпораву маснавигуна, байту суруду тарона, ғазал, мусаддасгуна, арӯзи озод, танзу ҳаҷв муқаррар карда, нуфуз доштани шаклҳои ҷорпора ва маснавиро дар мисоли эҷодиёти Алӣ Бобочон дар адабиёти бачагонаи тоҷик муҳаққиқ мушаххас намудааст.

Боби савуми диссертатсия «**Вижагиҳои сохториву бадеии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон**» унвон дошта, аз се фасл таркиб ёфтааст. Дар ин қисмати диссертатсия муҳаққиқ нахуст ба баррасии вазни шеъри бачагонаи тоҷик пардохтааст, ки он дар таъйини ҷанбаҳои поэтикии ин навъи шеър бисёр муҳим ба назар мерасад. Таҳқиқ муқаррар сохтааст, ки дар ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон ҳам вазни ҳичой ва ҳам аруз нуфуз дошта, онҳо дар таъмини оҳангу мусиқии дохилӣ дар қолиби шеър таъсиргузор омадаанд. Дар чараёни баррасии илмий хеш диссертант ба ҳулосаи дурусти мантиқӣ расидааст, ки ҳатто дар шеърҳои таронаҳои бо вазни ҳичой ба қалам омада низ талаботи вазни арузро низ риоя намояд, ки ин амр ба таъкиди вай боиси афзудани муҳассаноти ашъораш гардида. Дар қолиби ғазалу рубойи сурудани ашъор худ гувоҳ бар он аст, ки дар қорбурди авзони арузӣ низ шоир муваффақ аст ва намунаҳои дақиқи бахрҳои мавриди таҷрибаи суханварро муҳаққиқ бо мисолҳои равшан нишон додааст.

Қофия ва радиф низ дар шеъри Алӣ Бобочон ҳамчун унсурҳои муҳимми сохторӣ нақши муҳим гузоштааст, ки таҳқиқи анҷомдодаи диссертант бо мисолҳои равшан ин таъсирро бозгӯӣ намудааст. Шеваҳои ҳосси қофиябандӣ дар шеъри бачагона ва истифодаи вожаҳои тоҷикиву русӣ дар мақоми қофия ва мутобиқати онҳо дар таъмини мусиқии ин навъи шеър низ дар таҳқиқоти мавриди тақриз мушаххас нишон дода шудаанд. Арзишҳои адабии сурудаҳои шоир ҳамчун намунаҳои ашъори бачагона бошад, тавассути қорбурди саноеи бадеӣ низ муқаррар шудаанд. Ба таҳқиқи ӯ, дар сурудаҳои шоир муҳимтарин аносири фасоҳатбахши калом, чун ташбеҳ, истиора, маҷоз, таҷнис, талмех, тавсиф ва амсоли ин фаровон ба кор рафтааст. Таҳқиқи қолиб дар амри муқаррар намудани забони шеъри Алӣ Бобочон он аст, ки муҳаққиқ шеваҳои қорбурди вожаҳои иқтибосии русӣ, туркӣ, узбекиро баррасӣ намуда, назокати истифода аз забон ва фарҳанги мардумро низ чун унсурҳои муҳимми забонӣ шарҳу тафсир додааст.

Дар хулосаи диссертатсия, ки аз 10 банди назарӣ ва 9 тавсияи амалӣ иборат мебошад, натиҷаҳои аслии аз таҳқиқи мавзӯ ҳосилшуда дақиқ шудаанд. Ба сурати умумӣ, хулосаҳои мазкур дастовардҳои илмӣи диссертантро аз таҳқиқи матолиби меҳварии диссертатсия муаррифӣ мекунад.

Хулоса ва тавсияҳои диссертатсия самараи ҷустуҷӯ ва таҳлилҳои муфассал ва мавриди санҷиш қароргирифтани мақсад ва вазифаҳои назарӣ ва нуктаҳои меҳварии барои ҳимоя манзуршаванда маҳсуб ёфта, бар асоси онҳо дурнамои таҳқиқи муҳимтарин муаммо ва масъалаҳои шинохту маърифати бадеиву мавзуии адабиёти бачагонаи тоҷик дар мисоли эҷодиёти Алӣ Бобочон муқаррар гардидааст.

Аҳаммияти назарӣ ва амалии таҳқиқ дар он зоҳир мешавад, ки мазмун ва муҳтавои диссертатсия ва масъалаҳои дар он баррасишуда барои таҳқиқи куллии равандҳои адабиёти бачагонаи тоҷик, хосса ҷанбаҳои адабиву бадеии ашъори бачагони Алӣ Бобочон ва дигар суҳанварони адабиёт барои кӯдакон ва наврасон дар Тоҷикистон, мавзӯ ва мундариҷа, авзон ва кофияву радиф дар шеърӣ кӯдакону наврас, таркиботи жанриву устухонбандӣ дар қаламрави адабиёти муосири бачагона ба муҳаққиқони адабиёти бачагонаи тоҷик, адабиётшиносон, унвонҷӯён, магистрантону донишҷӯён раҳнамоӣ барои анҷоми таҳқиқоти муҳим, баррасии ҷанбаҳои муҳталифи мавзуиву ҳунарии адабиёти кӯдак раҳнамоӣ хоҳанд намуд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия. Диссертант аз рӯйи мавзӯи илмӣи ҳеш дар умум, 7 мақола ба нашр расонидааст, ки аз онҳо 4 ададашон дар маҷаллаҳои илмӣи тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон интишор ёфтаанд. **Маводди нашрнамудаи диссертант** меҳварҳои асосӣ, натиҷаҳои зарурӣ ва мазмуну мундариҷаи диссертатсияро ифода намуда, дар якҷоягӣ бо маърузаҳои илмӣи ӯ дар конфронсҳои гуногун сатҳи шахсиашро дар таҳқиқи масъалаҳои аслии таҳқиқот муқаррар месозанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Диссертатсияи Ғафурзода Гулзода Маҳкам дар мавзӯи «Хусусиятҳои адабӣ-бадеии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон» таҳқиқоти тоза дар адабиётшиносии тоҷик мебошад, ки дар заминаи таҳқиқи ҷанбаҳои адабиву бадеии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон ба қалам омадааст ва он ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ таҳия шудааст.

Автореферат, ки аз диссертатсия бармеояд, ба талаботи додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад.

Дар қанори ин дастовардҳои муҳими илмӣ дар диссертатсия бархе камбудҳои низ ба мушоҳида мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба манфиати қори муаллиф хоҳанд буд:

1. Дар диссертатсия ҷандунагии истифодаи истилоҳот ба назар

мерасад. Масалан, «Адабиёти бачагон», «Адабиёти кӯдакон», «адабиёти кӯдакона», «назми кӯдакона», «шеърӣ кӯдакон» ва ғ. Ба андешаи мо, чун дар унвони диссертатсия истилоҳи «ашъори бачагонаи тоҷик» истифода шудааст, ба он ҳамгун сохтани мафҳим ва истилоҳоти дигар мувофиқи мақсад аст.

2. Боби аввали диссертатсия «Зиндагинома ва мероси адабии Алӣ Бобочон» унвон гирифтааст. Ҳангоми мутолеа маълум мешавад, ки муаллиф асосан, ба ашъори бачагонаи шоир таваҷҷуҳ кардааст. Хуб мебуд, ки зимнан, ба сурати мухтасар дар бораи самтҳои дигари фаъолияти эҷодии Алӣ Бобочон, бахусус саҳми эшон дар рушди насри бачагона, очеркнависӣ, тарҷумаи адабӣ ба сурати мухтасар маълумот диҳад.

3. Боби дувуми диссертатсия «Мавзӯ, жанр ва устухонбандии ашъори Алӣ Бобочон» унвон гирифтааст. Ҳангоми таснифоти фаслҳо ба назар мерасад, ки муҳаққиқ номи шоирро дар унвони онҳо низ ба такрор зикр мекунад. Ба назари мо, чун маълум аст, ки сухан дар тамоми диссертатсия роҷеъ ба шоири бачагон Алӣ Бобочон меравад ва ин нукта муқарраран дар номи боб ҳам зикр шудааст. Ба назари мо, дар унвони фаслҳо ба такрор овардани номи шоир ё ҳатто ибораи ашъори бачагона шояд зарурате ҳам надорад. Ин шева дар унвонҳои фаслҳои боби савум ҳам ба ҷашм мерасад.

4. Фасли дувуми боби дувум «Жанр ва устухонбандии ашъори бачагонаи шоир» ном гирифтааст. Муҳаққиқ дар ҳулосаи ин фасли таъкид мекунад, ки «шоир барои кӯдакону наврасон дар жанрҳои мухталиф ва шаклҳои гуногуни шеърӣ, аз қабилӣ ҷаҳорпорава маснавигуна, байту суруду тарона, ғазал, мусаддасгуна, арӯзи озод, танзу ҳаҷв, чистон, тамсил, қиссаи фантастикӣ, масал, достон ва афсонаҳо эҷод кардааст». Ба назар мерасад, ки чун сухан асосан, дар бораи шаклҳои шеърӣ меравад, ин ҷо зикри «қиссаи фантастикӣ, масал, достон ва афсонаҳо» изофӣ аст, чун онҳо хосси навъҳои насрӣ мебошад.

5. Дар ду фасли боби савуми диссертатсия, ки роҷеъ ба қофия ва радиф ва забону услуб сухан меравад, муҳаққиқ рӯҷоате роҷеъ ба назариёти маърифати мафҳумҳо ва истилоҳот намуда, ба шарҳи онҳо аз дидгоҳи донишмандони назарӣ мепардозад. Ба андешаи мо, шояд зарурати чунин рӯҷуҳон набошад, чун дар бештари таҳқиқоти марбут ба ин мавзӯ дар ин бора сухан рафта ва то ҷое онҳо такрор ҳам ба назар менамоянд.

6. Дар диссертатсия баъзе ғалатҳои имлоиву услубӣ ва техникӣ ба мушоҳида мерасанд, ки ислоҳи онҳо ба салоҳи кори муаллиф аст.

Ба таври куллӣ, ин қайду эродот ҳаргиз арзишу аҳамияти илмӣ диссертатсияи поин нахоҳанд бурд.

Ба таври куллӣ, метавон изҳор дошт, ки диссертатсияи Ғафурзода Гулзода Маҳкам дар мавзӯи «Хусусиятҳои адабӣ-бадеии адабиёти бачагонаи Алӣ Бобочон» ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и Тартиби

додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, қомилан ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равишҳои адабӣ) мебошад.

Муқарризи расмӣ:

доктори илмҳои филологӣ, профессор,
директори Институти илмӣ-тадқиқотии
илмҳои ҷомеашиносии

МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд
ба номи академик Б. Гафуров

Нурзод Нуралӣ Нор

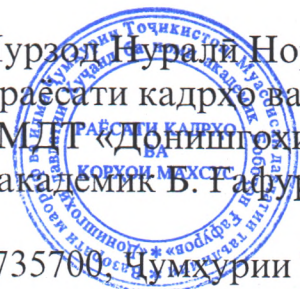
31.03.2026

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, Хуррамшаҳр 38.

Тел: (+992)928763797

емайл: nurali74@mail.ru

Имзои Нурзод Нуралӣ Норро тасдиқ мекунам.
сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд
ба номи академик Б. Гафуров

Сайдуллозода Заррина
Сайдулло

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков 1,
телефон: 6-52-73, 6-47-39 факс: 6-75-18;
e-mail: rector@hgu.tj

Сомонаи расмӣ: www.hgu.tj

31.03.2026